

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvétel:

Egész évre . . . 16 kor. — fill.
Negyedévre . . . 4 < — >

Helyben hásho hordva:

Egész évre . . . 20 kor. — fill.
Negyedévre . . . 5 > — >

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 24 kor. — fill.
Negyedévre . . . 6 > — >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszafelvétele vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, február 8.

Schlauch bibornok az autonomiáról.

Második hete tárgyal már az autonomiai kongresszus. E tárgyalások méltóságteljes lefolyásáról, gazdag tartalmáról ismételt megemlékeztünk. Ma egy klasszikus tanu, a mi bibornok-püspökünk konstatálta, hogy a kongresszus e tárgyalásai benne azt a reményt keltették, hogy az autonomia létesítése igenis lehetséges.

E tárgyalásoknak egy hiánya volt eddig: nem vett abban részt a magas püspöki kar. Ma történt a püspöki kar részéről az első felszólalás.

A mi bibornok-püspökünk, a magyar püspöki karnak ez a kimagasló vezéralakja, dísz, aki az első autonomiai kongresszuson nőtt nagygyá, szólalt ma fel.

Beszédje — mint tudósítónk közli — imponáns hatást tett a kongresszus tagjainál.

Az egész autonomiai kérdésnek két sarkpontját praecisizozta: a főkegyuri jogot és a hierarchikus szervezetet. Horánszky indítványa mellett foglalt állást, mert ez módot nyújt a nehézségek elhárítására. Elfogadta a többség javaslatát, bár nem osztja annak minden részét.

Viharos tetszéssel fogadta a kongresszus az ékesen szóló bibornokunk azt a kijelentését, — melyet püspöktársai nevében tett, — hogy az autonomiára kiáltó szükség van, — de szükség van egyúttal a világi katolikusok szeretetére, bizalmára, támogatására.

Ilyen alapokon erős lesz az autonomia, beilleszkedik az egyház szervezetébe s joggal támaszkodhatik az isteni ígéretre: Non praevalent.

* * *

A kongresszus mai ülésén Szapáry Gyula gróf elnökölt s mindjárt az ülés elején dr. Schlauch Lőrincz bibornok, váradai püspök emelkedett szólásra s általános érdeklődés, zajosan meg-megújuló tetszésnyilvánítások között a következő nagyfotosságu beszédet tartotta:

Nagyméltóságú Elnök Ur!

Tisztelt kongresszus!

Horánszky Nándor ur indítványát pártolom és kérem a mélyen tisztelt kongresszust méltóztatni azt elfogadni. Mert jól méltóztatott gróf Zichy Nándor ő Excellentiájának megjegyezni, hogy a részletekben fekszik azon elveknek mikénti alkalmazása, melyeken az autonomiának nyugodni kell és mert nem az általános elvek választanak el bennünket, hanem tán ezen elvek alkalmazásának módja.

Mindnyájan akarjuk a kath. autonomiát, mindnyájan akarjuk a királyi főkegyuri jogoknak épségben tartását, mindnyájan akarjuk a vallás, a tanulmányi és egyetemi alapoknak kezelésében az autonomiának oly mélyen járó befolyását, hogy ez által a katolikus érdekek teljes biztosítását láthassák, mindnyájan akar-

juk, hogy iskoláink, a középiskolák, az akadémiák az autonomia hatáskörébe vonassanak és hogyha ez rögtön nem történhetnék, legalább különösen a középiskolákban a rendszerre, a könyvekre, a tantervre — természetesen az országos törvények szemmel tartásával — röviden szólva: az egész tanítás szellemére és az ezzel járó nevelésre oly befolyásunk legyen, hogy onnét katolikus gyermekeket és egyúttal hű magyarokat adjunk e hazának, mindnyájan akarjuk az egyház hierarchikus szervezetét fentartani. (Helyeslés.)

Ezen általános elveket mindnyájan elfogadjuk, de a kérdés az: hogyan értelmezzük? Miként alkalmazzuk, hogy életrevalók legyenek? Hogy semmi irányban magasabb elveket és érdekeket ne sértsenek. És itt azt hiszem sok nehézséggel fogunk találkozni, itt sok jóakaratra és még nagyobb bölcsességre van szükségünk, (igaz! úgy van!) itt gyakori bizalmas érintkezésre van szükségünk a püspöki karral, a kormánnyal s a főkegyurral. — Ezt nyilvános discussióval czélszerűen alig lehet tenni. (Helyeslés.)

Méltóztatnának nekem megengedni, hogy ezt felvilágosítólag néhány pontról röviden nyilatkozhassan, nem a püspöki kar nevében, mert erre felhatalmazásom nincsen, hanem felfogásom jelzésére.

A királyi főkegyuri jog a római szentszéktől a magyar királynak adott személyes kiváltság és ez annyira a király magas személyéhez van kötve, hogy azt sem egészben, sem részletben másra át nem háríthatja, azt mással meg nem osztthatja. A királyi főkegyur maga választhatja azon közeget, melynek segítségével királyi főkegyuri jogait gyakorolja; (Helyeslés) de a főkegyuri jogokat magokat nem adhatja át.

Királyaink ősi időktől fogva választották is magoknak a közegeket. Hol egyes püspökök, hol a pozsonyi kamara, hol a helytartó tanács voltak ezek. Az 1848. törvény az időszerűt állam-kormányra kívánta ruháztatni, nem mint állam-kormányra, hanem mint a királyi főkegyur közegére. Mivel pedig a főkegyuri jogoknak kezelője és az állami jogköröknek képviselője közt bár akarattal is a jogköröknek össze kellett zavarniok, az egész ügyrendnek vezetése a katolikusokra nézve sokszor sérelmessé vált; (Ugy van!) a katolikusok óhajtása tehát az: hogy Ő Felsége főkegyuri jogainak gyakorlásában a katolikus autonomiát részeltesse, természetesen azon határok között, melyeket neki Ő Felsége ki fog jelezni. Nem kívánjuk mi ezáltal az államot és ennek törvényeit mellőzni, mert mi magyar katolikusok nem akarunk a magyar államtól elszakadni; hanem akarjuk, hogy az állam respektálja bennünk azon szabadságot, melylyel a fe-

lekezetek bírnak. A főkegyuri jog nem egy a főfelügyeleti joggal, az előbbi a magyar katolicizmusnak vindikáljuk, a másikat tiszteletben tartjuk annyira, hogy mindenben az erkölcsi magasztos érdekek szempontjából az állammal karöltve kívánunk járni.

Ami a hierarchikus szervezetet illeti, ez szerintem az autonomia létesítésében a legnehezebb pont. És e kérdést bármily nehéz legyen, azt csak tekintettel az összegyházra lehet megoldani. Mi magyar katolikusok olyanok akarunk maradni, mint az universalis Ecclesiae katolikusai. (Ugy van! Helyeslés.)

A magyar partiális katolikus egyház jog ugyan a királyi főkegyurra való tekintettel fejlődött: de valamint királyaink mindig összeköttetésben a római Szentszékkal, mindig az egyházi közjogra való tekintettel gyakorolták jogaikat: úgy a katolikus autonomia mindig e két szempontot kell hogy szemel előtt tartsa.

A hierarchia Magyarországon ugyanaz mint az egész világon ahol katolikusok vannak. A püspököknek jogaik nem lehetnek itt kisebbek, mint másutt és e jogok oly annyira az álláshoz, a ranghoz, a méltósághoz vannak kötve, hogy maga a püspök — hacsak meg nem akar szünni katolikus lenni — e jogokról le nem mondhat. (Ugy van). A püspök ugyan a delegáció útján felhatalmazhat valakit azoknak gyakorlására, de e jogoknak mindig csak ő a forrása, ő a kizárólagos letéteményese. A püspök megyéjében a legfőbb tanító, a legfőbb törvényhozó, a legfőbb bíró, a legfőbb kormányzó; ő tehát csak a Canonok rendelete szerint és azoknak szellemében foglalhat helyet az autonomiában.

Az autonomiának kicsinyben vissza kell tükrözni az egyház szervezetét, mert csak így maradhat az katolikus. Microcosmus in macrocosmo. Ha a püspök az autonomiában, vagy a kongresszusban oly állásba helyeztetnék, mely ellentétben áll azon jogokkal, melyekkel az összegyházban bír és a melyekről le nem mondhat, akkor eo ipso az autonomiából kizártnék.

Nem akarok belebocsátkozni az egyházmegyei, a községi autonomia kérdésébe, mert ez már a részletekhez tartozik. Nem kívánok a kongresszus összehívására véleményt mondani, tán lesz még erre alkalom? csak annyit kívánok megjegyezni, hogy itt is az egész vonalon keresztül kell vonulni a püspök fennhatóságának.

Mindezekből méltóztatnak látni, mily nehéz kérdés az, egy az egyházban teljesen új, ismeretlen organismus létesítése, mely oly mélyen bevág az egyháznak kormányzatába, beléletébe, mely a siker esetében kimondhatatlan jót árasztat a

magyar katolicizmusra, de sikertelenség esetében beláthatatlan károkat okozhat.

Horánszky Nándor ur indítványa éppen e nehéz kérdések megoldását célozza a kölcsönös érintkezés útján. Érintkezés a püspöki karral, mely csak ezen uton jelölheti meg azon pontokat, melyek lehetővé tehetik az autonomia létrejöttét, vagy a melyek ezt akadályozzák. Érintkezés a kormányval, mely ma in possessorio van mindazon jogoknak, melyeket mi az autonomiának megszerezni akarunk. Nyilvános ülésekben szerintem ezen igen fontos kérdéseknek megvitatása eredményre nem vezet.

En tehát Horánszky Nándor ur javaslatát fogadom el azon hozzáadással, hogy ezzel kapcsolatosan elfogadom tárgyalás alapjául a 27-es bizottság többségének javaslatát azon kijelentéssel, hogy itt sem osztom mindazon elveket és intézkedéseket, melyeket ez tartalmaz.

Horánszky Nándor ur indítványa bizonyos utasításokat foglal magában és itt egy gondolatnak kívánok kifejezést adni, mely gondolat sem nem indítvány, sem nem javaslat.

Vajjon nem lehetne-e consideratióba venni az erdélyi autonomiának kiterjesztését egész Magyarországra, (Élénk tetszés). természetesen bizonyos korekturával, szemmel tartván azon elveket, melyeket fejtegettem? (Éljenzés).

Azonban bármiként méltóztassanak határozni, engedjek meg kinyilatkoztatnom, hogy azon méltóságteljes hang, azon jóakarát, mely e diszes kongresszusban uralkodott, mi bennünk azon reményt keltette, hogy a katolikus autonomia megalkotása lehetséges. (Élénk tetszés), Önök katolikusok akarnak lenni, katolikusok akarnak maradni, respektálni fogják az anyaszentegyház szervezetét, isteni alkotmányát s nem fogják kívánni azt, ami attól bennünket bár a legkisebb részben is eltántorítana; legyenek Uraim meggyőződve, hogy mi mindnyájan — és ezt az egész püspöki karral mondhatom — mindnyájan érezzük az autonomiának kiáltó szükségét. (Viharos éljenzés).

Nekünk szükségünk van Önök szeretetére, hűségére, szentegyházunk támogatására, hogy el ne tapostassunk. Önöknek szükségük van reánk, (Ugy van!) hogy ezen intézmény katolikus legyen. Hátunk mögött fog állani az egész katolikus anyaszentegyház, ha azt amit alkotunk, beilleszthetjük mint rokon részt az anyaszervezetbe. Nem fognak bennünket a magán társulatok színvonalára lenyomni, amire az újabbkori államelméletek igen hajlandók, hanem autonomiánk minden ízében fel fog emelkedni azon magaslatra, a hol a katolicizmus áll isteni erejével, isteni működésével, isteni ígéreteivel, melyből meríteni fogjuk erőnket. Nem fognak bennünket legyőzni. »Non praevalent.« (Hosszas élénk tetszés és éljenzés.)

Schlauch hibornok után Ságly Gyula szólalt fel, aki szükségesnek tartja az autonomiát és külön határozati javaslatot terjeszt be.

A helyzet Ausztriában.

Bécsben egyre tárgyalnak a parlamenti békéről, de azért senki sem bizik a létrejöttében. Mindenki azt hiszi, hogy legfeljebb rövid fegyverszünet lesz. Az osztrák kormány ezt a szünetet is fel akarja használni és még e hó közepén egybe akarja hívni a Reichsrathot. Bécsi források határozottan állítják, hogy az első tárgy az ujonczjutalék felemelése lesz, a a mit nálunk még váltig tagadnak. Erre több közgazdasági javaslat következik, köztük a beruházási kölcsönre vonatkozó javaslat, a melyre az ipar fellendítése végett van szükség. Nyelvtörvényjavaslatot egyelőre nem nyújt be a kormány, mert be akarja várni a kiegyezési tárgyalások eredményét.

Börzejátékos paraszt gazdák.

A börzejáték járványa most Hódmezővásárhelyen gyilkol. A budapesti börzespekuláns-czégek erre a városra bocsátották ki az ügynöki hadat s a kivetett lépen megragadtak a középrendű földesgazdák. Hódmezővásárhelyről a budapesti spekulánsoknak ez a kirándulása százezreket vitt el, ami bizony olyan hézag a város lakosainak gazdasági állapotába, amit sem munka, sem jó termés nem hoz be.

Ha már megtörtént a baj Hódmezővásárhelyen, Budapesten kellene gondoskodni arról, hogy enyhíthessenek a következmények. Ezeket a gazdákat a költségek alapján a budapesti áru- és értéktörzde bíróságánál perlik. Ez a bíróság alig néhány hónappal ezelőtt visszautasította azokat a pereket, amelyekben nyilvánvalóvá tette az alperes egyénisége, foglalkozása, hogy úgy csábítottak a börzejátékra. A tőzsdebíróságnak ehhez az elvi határozatához ragaszkodnia kell s kötelessége a hódmezővásárhelyi áldozatoknak megadni a védelmet. De az csak fél-orvosság. A fedezetlen határidőzletet kell feltétlenül eltörölni, úgy, a mint ezt az agráriusok követelik s akkor vége lesz nemcsak az illetéktelen árnyomásnak, hanem az ilyen börzejátékra való becsődítésnek is.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház mai ülése.

Budapest, február 8.

Perczel Dezső elnök ma mutatta be Molnár Jenőnek, az új szentesi képviselőnek megbízó levelét. Az új képviselő mindjárt meg is jelent s az Ugron helye mellett foglalt állást.

A költségvetés vitájának első szónoka

Bartha Ödön volt s először a nemzetiségi kérdéstről szólott. Megemlékezett Teleczky Kristófnak beszédjéről, a melyben egy kifejezésért, a melylyel az izgatók ellen fordult, elnöki rendreutasításban részesült.

Perczel elnök: Teleczky képviselő urat nem utasítottam rendre, csak figyelmeztettem, hogy gondolatait a parlamenti formák szerint fejezze ki. (Helyeslés.)

Bartha: Tegnap Melczert azt mondta, hogy a szászokat a sors közössége kapcsolja Magyarországhoz többi nemzetiségéhez. Ha Melczert nem lenne olyan nagy készületségi jó magyar tudású ember, aki megválogatja kifejezéseit, akkor nem tulajdonítana ennek fontosságot.

Melczert: Igy se tessék.

Bartha Ödön: Igy azonban ez a kifejezés tagadása az érzelm közösségének. Pedig még Eötvös szellemére is hivatkozott.

Kiss Albert: Melyik Eötvösére?

Bartha: Eötvös József báróra.

Rakovszky István: Az ilyen fontos.

Bartha Ödön: Az érzelm közösségére jellemző egy levél, amely a »Gross Kikinder Zeitung«-ban jelent meg s a mely levélben írója azért ujtja meg az előfizetést, mert a lap a német gondolkodás kifejezője. A levelet Schmidt Károly országgyűlési képviselő írta.

— Nem szász, jegyezte meg valaki a kormánypártól.

A „TISZÁNTUL“ TÁRCZÁJA.

Kigyóbüvölés Egyiptomban.*

Egyiptom kigyóbüvölői már hajdan nevezetesek voltak. Kigyókat szelidítő bűvészek láthatók már legrégebb emlékein is. A kigyó nagy szerepet játszik Afrika több részében; Dahomé és Guinea négeri imádják is.

Festett kigyókat látni igen régi sirokon, melyeket Romlé és Alexandria között a hullámok mostak ki. Miért festettek az egyiptomiak kigyókat a koporsókra? A kigyó télre megmerevedik, tavaszkor pedig föléled; az egyiptomiak tehát a föltámadás és halhatatlanság jelképének tarthatták.

Mózes és Áron ellenében Fáraó bűbájosa is kigyókká varázsolta vesszőiket; ma az egyiptomi bűvészek a kigyót teszik pálcává, vagyis oly merevvé, mintha bof volna. Ez pedig úgy történik, hogy a bűvölő megnyomja hüvelykével a kigyó fejt; megszűnik a merevség, ha megcsipi a kigyó farkát.

A téli időszak alatt sokszor mutogatják ezt a látványosságot a bűvészek Kairo nagy színházi előtt. Magasabb foka ennek a mesterségnek a kigyók

* Ezt az érdekes cikket Ft. Chautard (olv. Sotár) kairói hitbérlet írta, a »Kath. Hitberjesztés Lapja«-nak a ki a Lyon-i »Afrikai missiók« nevű egyesületnek tagja. Nézete szerint a kigyó-büvölés inkább szemfényvesztés, mint őrdégi mesterkedés.

fölfedezése és összefogdosása. Akik ezt a műveletet látták, eltérő nézetet vallanak. Némelyek őrdégi befolyásnak tulajdonítják, hogy a bűvész előidézi a kigyókat; mások azt vitatják, hogy az előidézett kigyók nem valódiak. Egyik vélemény sem állhat meg; az utóbbi azért nem, mert sokan meggyőződtek, hogy az összefogdosott kigyók valódiak. De ha valódi kigyót idéz maga elé és fog meg a bűvész, igézés által cselekszi-e? avagy szemfényvesztés az egész?

Erről akartunk én és néhány társam meggyőződni.

1895. dec. 10-én egy bűvész jelentkezett kairói papnöveldeinkben avval az ajánlattal, hogy bemutatja mesterségét előttünk. A bűvésznek neve Ali Jusszeif; termete tetszetős, orra duzzadt, ajkai husosak, halvány bőre napbarnított, fekete szakála rövid; fajjelege inkább beduin, mint egyiptomira vall; körülbelül 30 éves.

Figyelmet keltenek vastag szemöldök alatt égő fekete szemei. Jobbja mutató ujjának felső ize hiányzik. Azt állítja, hogy maga harapta le, mikor egy mérges kigyó megcsipte; volt alkalmunk meggyőződni, hogy fogaitól ez kitalhetett.

Összes ruházata fehér turbán és hosszú ing melynek egyiptomi neve galabieh. Mielőtt belefogott munkájába, levette és szétbontotta turbánját, meg akarván a nézőket győzni, hogy nem rejteget kigyót; hasonlóképen cselekedett ingével is. Fölszólításunkra fejére tette a turbánt, felöltötte ingét. Kifordította

előttünk bőr tarisznyáját is, melyben csak egy kis szelid vipera volt.

A papnövelde kertjébe vezettük Ali-t. Szimatol, füttyöl, szuró tekintetét egy pálmafa alatt levő káposztásra függeszti.

»Van itt, ugymond, egy kigyó.«

— Hát fogd meg, feleljük neki.

»Megfogom, de előbb adjatok 10 piaszter (1 frt 25 kr.) baksist.«

Amint megkapta a borraivalót, ünnepélyesen belefogott az igéző ráolvasásba. Egyik papnövendék fölirta az igézést mely így hangzik:

Nevében a legnagyobb eskünek és az igen nagy eskünek.

Nevében Ahmed-el-Refahinak, az én seik-em és uramnak.

Nevében a világ négy áldott birtokosának.*

Nevében a vallás támaszának, Taha-Jasszine seiknek.

Nevében a könyvnek és a könyv hordozóinak, a meghallgatott prófétának, az eskütételeknek és jeleknek; — nevében annak, aki a nagynak helyét elfoglalja, aki nagyságának forrása, aki állapotomat ismeri, aki azt a büntetést szabta rád, hogy a porban mászszál.

Az ő nevére a víz fölszárad, a tűz kialszik. Az én uram Salamon nevében.

* Ezek: Ahmed-el-Refahi, Szaid-el-Badai, Szaid-Ibrahim, El-Kelani.

— Hát akkor szabadelvű, felelt **Madarász** József.

— De mégis szász; nem kormánypárti volt.

— De kormánypárti volt — hallatszott egyre.

Bartha Ödön ezzel rátért a költségvetés pénzügyi bírálására. Ennek során beszélt a magyar állam üzleti jövedelméről. A mind inkább növekedő közös kiadások bénító nyomásáról, a tisztviselők és tanítók nyomorúságos ellátásáról, a szesz forgalmi adóról, a melyet Ausztriának is be kellett volna hoznia, de nem hozta be és emiatt több mint háromszáz pénzügyőrt kellett a határra állítani az osztrák csempészekről való féltőkben. Ausztria ekkor nem használta a 14. §-t. Annyi tétel van a költségvetésünkben, melynek nincs materialis ellenértéke, hogy ha jelentőségét mérlegeljük, valóban szomorú kép tárul fel előttünk.

A költségvetést nem fogadja el és Kossuth Ferencz határozati javaslatát pártolja.

Öt perc szünet.

Szünet után **Lukács** László pénzügyminiszter felel az ellenzéki szónokok kifogásaira és örömmel tapasztalja, hogy az ellenzék e tekintetben eltért régi szokásaitól, most a mig az eddigi költségvetésnél hangzott, hogy a bevételek tulmagasra becsültettek a kiadásokkal szemben, addig most épp az ellenkező álláspontot követik. (Nagy derűtlenség).

Hogy a költségvetés nem reális, arra nézve a költségvetés teteivel felel, a melyekkel a realitást ki akarja tüntetni.

At akar térni a költség-emelkedésre.

Kiállítások: A petroleum-kartellról beszéljen.

Lukács miniszter: Én a kartelleket nem szeretem. A petroleum-kartellal szemben, ahol kell, megvédjük érdekeinket, mint minden kartellal szemben. — Az 53 milliónyi költség-emelkedés, melyre **Bartha** hivatkozott, 36 millió törvényhozási uton állítottatott be a budgetbe. 18 millió kellett az 5 koronás ezüstpénz veretésre, 6 millió kellett kongruára, tanítók fizetése javítására stb. Több millió kellett az üzemek fejlesztésére. Annyira jogos a költségek preeliminálása, hogy ezekből a költségvetés irrealitására következtetni abszolúte nem lehet.

Részletesen fejtegeti a miniszter az államvasutak forgalmi és bevételi fokozódását az utolsó 5 évben. 40 százalékkal emelkedett a forgalom, ugyanennyivel a beruházás.

Zichy János ajánlotta, hogy a kormány támogatásával egy nagy kölcsön vétessék fel a vidéki pénzügyintézetek részére. Abban az óriási pénz-szűkében, mely mostanában a pénzpiacra uralkodott, ennek két eredménye lett volna. Vagy visszautasítja a pénzpiac, vagy oly kevély feltételekkel lett volna kereszttulvihető,

mely nagyobb rombolást csinált volna, mint hasznát. Egyébként rámutat arra, hogy daczára a nagy depresszióknak, egyetlen nagyobb cég csődje vagy bukása sem következett be ennek folytán s ez élénk czáfolata a külföldön reánk szőrt rágalomnak és hazugságoknak.

Mezőssy két fővárosi pénzügyintézetet említett, a melyek a kormánytól nagyobb erőforrásokat nyertek s ezért bizonyos befolyást kér a kormánytól az intézetekre gyakorolni. Hát ez intézetekben összesen egy millió korona helyeztetett el. E két intézet forgalma egy évben — egyiké 60 millió, másiké 100 millió fölül van, lehetetlen, hogy a kormány a fél-fél millióért befolyást gyakoroljon. Ami a kereskedelmi törvény olyan revízióját illeti, mint **Mezőssy** kívánja, az osztalékok korlátozását illetőleg, az lehetetlen.

Áttér azután a tisztviselők fizetésemelésére. Ugy kell azon segíteni, hogy a tisztviselők érdeke össze ne ütközzék az állam érdekeivel. Ugy kell ezt megcsinálni, hogy az adózó polgárok esetleg ne mondassák, hogy adójukat azért emelték fel, mert a tisztviselők fizetését emelték, se azt, hogy a tisztviselők fizetésemelése okozta esetleg az államháztartás egyensúlyának megbomlását. Csak úgy lehet segíteni, hogy az egész államháztartási adminisztráció egyszerűsítésével megtakarított költségen kell a tisztviselők fizetését emelni.

Az adózási igazságtalanságokat csakis a progresszív adóval lehet kiegyenlíteni. Hiszen a fogyasztási adóval megeshetik, hogy egy nagy családú szegény ember többet fizet, mint egy gazdagabb jövedelmű és kisebb családú polgár.

A miniszter végül hivatkozva a költségvetés realitására, kéri a budget elfogadását. (Éljenezés a jobbon).

Tisza István: (Halljuk holnap!) Az idő előhaladottságára tekintettel, rövid akar lenni, de nem tud, akkor bocsánatot kér előre a háztól. A nemzetiségi kérdésben helyteleníti **Komjáthy** Béla támadását. Vácolja a közigazgatás mizériáit, de bizik a kormányban, hogy erélyes kézzel e mizériákat megszünteti.

Nyílt harc Bánffy és Széll között.

Budapestről kapjuk a következő érdekes politikai újdonságot:

A kormánypárt ritka egységes, a kormány szénája teljesen rendben van; a ki ellenkezőt hirdeti, az hazudik. Minden a legszebb rendben van és a kormányelnök egész kabinetjével együtt, melynek felét egymaga képviseli, egyebet sem tesz, mint folyó ügyeket intéz el.

Nézzünk csak a békés, folyó ügyekkel szaturált helyzet szeme közzé.

Első sorban konstatáljuk, hogy a lappangó ellentétek a kormánypárti táborban immár lohot vetettek és hogy a harc **Bánffy** és **Széll** között nyíltan kitört.

Bánffy a párt több tagjának anyagi és erkölcsi támogatásával, lapot indított, mely a kormányelnököt naponta leönti mindenféle illatos folyadékkal... hogy rózsavíz vagy efféle volna, azt a legmerészebb fantázia segítségével sem állithatja senki. **Bánffy** lakásán naponta ugynevezett szerkesztőségi konferenciák folynak, melyben nemcsak hírlapírók, hanem aktív politikusok is részt vesznek.

Egész spitzli gárda szolgálja **Széllt** és minden negyedóránban hírdül viszi neki, hogy ki járt **Bánffynál**. **Széll** siet is az illető bejárókat legmagasabb színe elé idézni és hűtlenségüket szemükre vetni. Az ad audiendum verbumra hívottak pedig vagy letagadják a terhükre rótt látogatást, vagy kinevetik a miniszterelnök urat. És épen úgy, mint a képviselők, úgy cselekszenek a hivatalnokok is, a kik benne vannak a **Bánffy** komplotban. Legfeljebb nem mernek nevetni, hanem a tagadásra szoritkoznak.

Széllt ez annyira kihozta sodrából, hogy az ügyet a pártkonferenciában szóba akarja hozni és provokálni akarja a békétlenek kilépését.

Ez a terv persze a legnagyobb — na, hogy is mondják az okosság ellentétét — mondjuk, kontraokosság, mert a pártértekezleten **Széllt** meg fogják hallgatni, ismét ki fogják hallgatni, ismét ki fogják nevetni és nyugodtan tovább fognak maradni a pártban.

Azután furcsán is járna **Széll**, ha mindazok kilépnének, a kik nem ragaszkodnak ő hozzá; magára maradna azzal a második csatasorból került újságírói gárdájával, melynek estenként az egész párt osztatlan figyelmetlensége mellett előadást tart a klubban saját hallhatatlanságáról.

Tegye kezét a szívére a miniszterelnök ur és vallja be önmagának, kit félhivatalos demontik meg nem téveszthetnek, hogy abban a nagy pártban, melynek ő az állítólagos vezére, neki nincsen két tuczat igazi hive. Vallja be, hogy a mindennapos czáfolatok daczára, egyenlenség van a kabinetben, hogy azokkal a kevesek-

Ártalmas vagy-e? Ide élém jőjj. Szószegő vagy-e? Jőjj ide élém.

Megbánod, ha nem fogadsz szót.

Bujj elő; hagyd el helyedet.

Engedetlen kigyó; azonnal jőjj elő.

A ráolvasást addig ismétli, míg előjön a kigyó. Minél tovább beszél, annál jobban fölemeli hangját; szeméit folyvást egy pontra szegezi: jobbában pálcát tart, melylyel a kigyónak az utat mutatja.

Végül megáll **Ali** említett tábla káposztának a szélén. A jelenlevők mind közelednek, hogy jobban lássanak; hiába mondja **Ali**, hogy maradjanak hátra, mert a kigyó megijed.

— Enza! enza! (jőjj elő) kiáltja **Ali** ünnepléses hangon. Eldobja a pálcát, lehajol, benyul hol egyik, hol másik kezével a káposzta közé, de azonnal visszarántja kezét, mintha félne a kigyó csipésétől. Végre megfog egy káposzta fej alatt egy közepnagságu kigyót, melyet egyikünk sem vett észre. A mérges féreg többször beleharap a bűvész ingébe; **Ali** oly ügyesen ránt rajta egyet, hogy a kigyó fogai beletörnek az ingbe. A kigyó azután menekülni iparkodik; **Ali** csak egyet köp a fejére, és a kigyó megáll. Betesz a bőr tarisznyába, hogy eladja valamelyik gyógyszerárban.

Ali most bement a papnövelde udvarára.

— Van itt, ugymond, egy kigyó, mely előbb az udvaron sétált, de most ebben a falban lakik.

Miután zsebre vágta előre a baksist, megcse-

lekedte mindazt, amit első ízben tett. Avval áll ugyan elő, hogy ne menjen vele az udvara senki, mert szavainak akkor kevesebb a foganata; néhányan mégis besurrantak utána, és egyik papársam látta, hogy **Ali** a kigyót a falnak egy hasadékából vette elő. A kigyó most is beleharapott az ingbe, de **Ali** kitérte fogait. Hagyta egy darabig futni a kigyót, azután nyakánál fogva szájába dugta fejét és fogai közt tartotta a hánykolódó férget.

Az udvaron fekvő félszerről is azt állította, hogy van benne kigyó. Megint baksisról levén szó, avval állunk elő, hogy látni akarjuk munkáját, sőt néhányan szemfényesztést emlegettek. Ezen **Ali** úgy fölfortyant, hogy a szájában tartott kigyót három darabra harapta és a darabokat lábaink elé dobta.

Ekkor ismét a kertbe ment azt állítva, hogy a patát között is van kigyó. Megkapván a baksist, csakugyan fogott jókora kigyót.

— Van itt még, ugymond, egy nőstény kigyó is, mely ennek a társa.

Ezt is megfogta a leirt módon; összeszedet tehát 4 darabot.

Ragyogott is az ábrázata a büszkeségtől; pedig jobb lett volna neki vigyázni, mert egyikünk észrevétel nélkül kinyitotta a bőrtáskát, melyből kislított egyik kigyó és egy kőrákás közé bujt. Mikor figyelmzettük, hogy a kővek között is van kigyó, határozottan tagadta. Szedtük tehát szét a kőveket, és csakugyan ott volt az állat. **Ali** kissé zavarba jött, de kivágta magát.

»Erről a kigyóról, ugymond, nem tudtam semmit, mert én az állat fogainak szagáról fődözöm föl a kigyót; ennek pedig hiányzanak fogai.»

Ebből az esetből világos, hogy a bűvész nincs összekötésben az ördöggel.

Az első próbát 1896. febr. 12-én második követte. Szemtanui voltak: rendfőnökünk, néhány dömés atya és a papnövelde személyzete.

A kert hátuljában egy rakás száraz gyom állott, melyben a növényedek már vettek észre kigyót. **Ali** a rakás közelében szimatolván, kijelenti, hogy lappang benne kigyó. Nehogy avval gyanúsítsuk, mintha magával hozta volna a kigyót, hirtelen leveti turbánját, ingét, sőt még a derekát övező kötelet is. Minden darabot külön kirázott. Működését csak baksis ellenében kezdte meg. Elmondván a ráolvasást, egy szál fűvel a kigyó útját megjelölve kiabálja: enza, enza! jőjj elő. A jelenlevőket eltolva maga mellől, lehajol, széthajtja kissé a gyomot, miglen kihuz farkánál fogva egy kis kigyót, mely a növényedek előtt ismerősnek látszott. Még más 3 kigyót is fogott. A harmadik kigyót nem ő szagolta meg, hanem a kertész állította, hogy a fél-szerben kigyó fészkel. **Ali** tagadta ezt, de a kertész unszolására megnézte a félszert és kihuzott belőle egy példányt, mely egy méter hosszú volt.

Baksis ellenében ráállt **Ali**, hogy lefényképezzük a 4 kigyóval. Az egyik állat nyakát ékesíti;

kel, kik még tárczájuk birtokában vannak, nevezetesen Lukácsfal és Fejérvárral alaposan összeveszett és valija be, hogy a sokat hangoztatott egységnek a párban hire-hamva sincsen.

Mehet a jó vitéz vén asszonyos siránkozásával a párt elé: onnan a fejére nőtt Bánffy-csoportot ki nem ugrasztja; azokat a Bánffygárdistákat nem bántja kicsinyes szóharcz, ők alkalmat lesnek, hogy a gyűlölt ellenfélt, szeretett vezérüket megfojthassák és erre legközelebb az ujonczjutaléknak 50,000 fővel való fel-emelésének tervét szemelték ki, melyet naponta félig tagadnak, félig meg bevallanak és a melylyel Szél végül mégis csak megakarja lepni a pártot és az országot. De nemcsak a Bánffygárda, hanem olyanok is fognak ebben a kérdésben Szél ellen állást foglalni, a kiknek látára 5 Excellentiája el fog ámulni és nagy könnyen a honmentés piedesztáljáról vissza fog tántorodni a bankok elnöki zsölléinek jótékony homályába.

A Bánffy-kísérlet készül megfojtani a Széllgonosz lelket. Kinek javára? Ki tudja? mert a hazajáró lélek nem fog a földön újra letelepedni; csak épen bosszuját fogja kielégíteni.

Városi közgyűlés.

— I. nap. —

Rövidnek ígérkezett s mégis jutott belőle mára is. A tárgysorozatnak csak a 7-ik pontjái jutottak el tegnap este 7 óráig.

A törvényhatóság tagjai ugyanis jó kedvükben voltak s a polgármester jelentésének kapcsán megeredt az interpellációk zsilipje. Egyik város atya a másik után emelkedett szólásra, hogy meginterpellálja a polgármestert. Felszínre került ennek során a szódavizes üveg-től a két fejű sasig sok minden, ami a polgármestert is kizozta sodrából.

Már négy óra elmúlt, mikor az interpellációk végére jutottak.

A kitzűzött tárgyak közül a múlt évi vámbevételéről előterjesztett jelentés keltett nagyobb vitát. *Balogh* Döme szólott s kifogásolta, hogy daczára a múlt évi jobb gazdasági viszonyoknak s ebből folyólag a nagyobb forgalomnak, a vámbevétel csökkent. Kifogásolta azt is,

hogy a jutalékok felosztásáról nem tett a tanács előterjesztést a közgyűlésnek. Hlatky hozzászólása után a törvényhatóság utasította is erre a jövőben a tanácsot.

Vitát keltett még a villamos vasut szerződése.

Friedländer Samu dr. elhalasztást indítványozott, de nem fogadták el.

Bármiként helytelenítjük is, hogy a közuti vasuttal szemben a város tuiment a méltányos engedékenység határan s helyen-helyen nem védte meg a város érdekeit, most már csak azt óhajtuk, hogy végre-valahára létesüljön már a vasut, melyet a közönség már oly régen vár és nélkülöz. Résen legyen a tanács, hogy ez az ügy semmi további halasztást ne szenvedjen.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Beóthy László dr. főispán elnöklése alatt jelen voltak a gyűlésen:

Csák Máté, Guttmann József, dr. Grósz Albert, Hlatky Endre, Kaczián Károly, Mezey Mihály, Miskolczy Barnabás, Palotay László, Stark Gyula, Szokoly Tamás, Schöpllin Ágoston, dr. Várady Zsigmond, Beczkay Lajos, ifj. Cser János, Czeglédi Jeremiás, Daday József, Déry János, dr. Hoványi Géza, Mészáros József, Milibák József, dr. Radó Ignác, Schütz Albert, Vuicskics Gyula, dr. Friedländer Sámuel dr. Kurländer Ede, dr. Moskovits József, Reissmann Mór, Ternyei Antal, Aufricht Mór, Balogh Döme, Bartsch Sándor, dr. Dóri Ferencz, Farkas Izidor, Harmathy Károly, Heringh Sándor, Hillinger Lipót, dr. Kazay Kálmán, ifj. Kohn Sámuel, Kunz Gusztáv, Léderer Dávid, Löblé Henrik, Mandel Adolf, Mihelfi Adolf, dr. Munk Béla, Müller Salamon, Nyiry György, Papp György, Rendes Vilmos, Száhlender Károly, Steiner M. Albert, Weinberger Jakab, Weiszlovit Adolf, dr. Bulyovszky József, Istvánffy István, Szűts Dezső, Rimler Károly, Komlóssy József, Bordé Ferencz, Darvassy Lajos, Dus László, Sztarill János, dr. Baróthy Ákos, Busch Dávid, Hegedüs Géza, Ragány János, Szántó Lajos, Szűts István.

A polgármester jelentése.

Beóthy László dr. főispán d. u. 3 órakor megnyitotta a tanácskozást, mire felolvasták a polgármester havi jelentését, melynek érdekesebb adatait már kimerítően ismertettük.

A jelentés fájdalommal emlékezik meg a törvényhatóság két elhunyt érdemes tagjáról: Idősebb *Rimler* Károlyról, aki az ág. ev. egyház és a város érdekében kiváló munkásságot fejtett ki és *Andrényi* Lajosról, aki a nagykereskedelemnek volt hatalmas képviselője s a ki városi humanitárus czélokra jelentékeny

összeget, 40.000 koronát hagyott. Mindkét férfi emléket jegyzőkönyvben örökítsék meg.

Megemlékszik a jelentés arról, hogy a kir. itélőtábla kibővítése folytán a számvéviséget és az adóhivatalt el kell költöztetni az anyaeüületből. Mindkét hivatalt ideiglenesen fogják elhelyezni. Ez a körülmény mindjobban megérlelte az új városháza építés fontos eszméjét. Ebben a dologban különben a polgármester még e hó folyamán értekezletre hívja egybe a törvényhatósági bizottság tagjait.

Interpellációk.

A polgármesteri jelentés kapcsán több interpellációt terjesztettek elő.

Szokoly Tamás a városház ideiglenes elhelyezése kérdésében szólalt föl. Az adóhivatalnak a kis városházába való helyezését szerencsétlen gondolatnak tartja, mert az átalakítás ezekbe kerül s a város a lakberek elvesztése által károsodik. Indítványozza, hogy az adóhivatalt a fő-utczai Fleischer-féle házban helyezték el, hol a királyi adóhivatal kiköltözése révén föltöbb alkalmas helyiségek lesznek. Ezenkívül pedig kevés ott a házbér. Ajánlja, hogy a bérlet megkötésére hatalmazza föl a közgyűlés a polgármestert.

Déry János a kommandáns-rét dolgában interpellált. Miért nem intézkedett a tanács még a tér megvétele iránt.

Mihelfy Adolf a városház építésére vonatkozóan *Szokoly* indítványával szemben foglal állást. A főkapitányt interpellálja a zóna-ido rendszert.

— Behoztuk — ugymond — a zóna-rendszert, de egyetlen nyilvános állomás sincsen, ahol a polgárság megtalálná azt az időjelzőt, melyhez tarthatja magát. A hány nyilvános óra van, mind másként mutat. Pedig fontos ez a sommás bíraskodás és az új bűnvádi eljárás tekintetében. Vajjon nem lehetne-e valaminő villamos jelzőkészüléket alkalmazni. Intézkedést kér a főkapitánytól.

Schütz Albert a színház világítása miatt interpellálja meg a polgármestert. Sérelemnek tarja, hogy a szerződést a közgyűlés kikerülésével terjesztették fel. Szól a magyar iparpártolás elvéről, a világítás berendezésével pedig idegen vállalkozót bíztak meg. Kérdi, hogy a polgármestert mi vezette, hogy a szerződést a közgyűlés elkerülésével küldte föl a miniszterhez.

Szokoly Tamás a színház tűzbiztosítását tette szóvá. Tudomása van róla, hogy a színházat külföldi intézetnél biztosította a tanács. (Mozgás.) Megbotránkozott ezen a közönség, (zaj) leginkább azért, mert az a társaság nem magyar. Ha a teljes garancia megvan nála, akkor sem szerződhetünk vele, mert vannak

a másiknak farkát szájába véve fejét jobbján pihenteti; a harmadikat kinyujtva tartja kezei között; a negyedik lábai előtt kigyózik. A háttérben a papnövelde kertjének datolya-pálmái állanak.

A két próba meggyőzött bennünket, hogy Ali bűvölésében nincs része a természetfölötti befolyásnak; azt kellett még megfigyelnünk, természetes uton fődözi-e fel és fogja meg a kigyókat? avagy nála vannak már, mikor belekezd munkájába? A második próba után másutt 12 kigyót fogott Ali egy folytatában; de volt ott a nézők között, aki látta a papnöveldeben fogott példányokat; az illető azt állította, hogy néhány kigyóra ráismert. Ennek kiderítése végett 1896. márc. 25-én volt a harmadik próba.

Hozott Ali magával egy nagy kigyót; megcsipte az állat fejét, mire a kigyó merev lett, mint a bot; amint megcsipte farkát, ismét föléledt. A haragos féreg büszkén emelte föl fejét; fölfujta torkát és harapdálta Ali ingét; a bűvész egész nyugodtan fogta meg és tette a bőr tarisznyába.

Ali most egy udvarra vezettük, melyet a konyha és magas falak kerítenek be. Ruháját megneztük, nincs-e benne csempészett kigyó. Egyezség szerint minden darab után 60 krajcár járt neki. Szimatolva, fűtyölve járta körül az udvart; majd segítségül hívta ünnepélyesen Ahmed-el-Refahit és a világ 4 tulajdonosát; végezetül előmutatott egy kis

viperát. Hasonló módon fogott egy másikat is a száraz galyak között az udvar tulsó részén.

»Itt nincs több kigyó.«

— Az a te károd, jegyezte meg egy kispap, mert máshová nem vezetünk.

Erre a megjegyzésre ismét keresni kezd Ali és csakugyan talált az udvar közepén harmadik példányt is a fűben.

Miután Ali a 3 viperát betette a bőr tarisznyába, be ment a konyhába, ahol nagy riadalom támadt, mikor kijelenté, hogy kigyó lappang az ajtófélf mögött. Mi is belépve, jól a kezeire néztünk, mikor babrált az ajtófélfen. Csakugyan huzott is ki farkánál fogva egy kigyót, melyről az egyik jelenlevő azt állította, hogy egy perccel előbb a bűvésznek másik kezében látta.

Egyre növekedett gyanunk, hogy Ali nem varázsló, hanem ügyes szemfényvesztő.

Volt köztünk Lyonból egy ur, aki kijelentette, hogy a bűvölést csak úgy hiszi el, ha Ali lehány magáról minden ruhát és úgy fog kigyót. Ali elfogadta a föltételt. Bevezettük egy külön udvarra, ahol senki sem láthatta; Ali legalább egy asztalkendőt kért. Mikor ezt megkapta, ledobta az inget. Az említett ur követelte, adja vissza egy percre az asztalkendőt, de Ali még külön baksisért sem állt erre rá. Ebből világos lett a szemfényvesztés. A kigyó az ing valamely titkos zsebében volt; innét átsempészte a kendőbe. Ali fölvette ingét. Egy rakás ágra mutatva kijelenté, hogy ott kigyó van.

Figyelmeztettük, hogy nem fizetünk a kigyóért, mert nem adta oda az asztalkendőt. Máskor nem keresett volna több kigyót Ali, de most baksis nélkül is megtette, mert hirneve forgott kockán. Eldarálván a szokásos ráolvasást, egy száraz ágról azt állította, hogy kigyó van rajta. Egyik néző vigyázva kézbe vette az ágat, de kigyónak nyoma sem volt rajta. Hanem Ali a másik ágon mégis talált. Kért ugyan ezért is baksist, de mi nemcsak az új baksist tagadtuk meg, hanem a régibbet is visszaköveteltük, mert rászédett bennünket. Az udvar becsukott ajtaját mérgében ki akarta egy fölkapott vassal feszíteni; mikor ebben megakadályoztuk, lehapta dühében a kigyó fejét. Ekkor fölszóltottuk, fogjon még egy kigyót; ajánlkozott is, de oly föltétel alatt, hogy előbb a szétharapott állat részeit beteszi a bőr tarisznyába. Egyik néző ajánlkozott, hogy elvégzi ezt a munkát, de ragaszkodott ahhoz, hogy ezt maga cselekszi meg. Följánlottunk neki kétszeres baksist, ha még fog egy kigyót; tetszésére bíztuk a hely megválasztását, sőt azt sem követeltük, hogy az inget leveesse. Minden biztatásunkra azt felelte, hogy nincs több kigyó.

Vonakodása által beismerte, hogy bűvölése szemfényvesztés; nem vállalkozhatott, mert a bőr tarisznyából nem csenhetett ki példányt.

Ali Jusszeff ekkoriban Kairó leghíresebb kigyóbűvölője volt; a három ízben tett próba bebizonyította, hogy nem bűvölő, hanem ügyes szemfényvesztő.

kiváló, szolid magyar intézeteink. Miért cseréljük fel tehát a magyart a kétféjű sasos intézménnyel? (Zaj. Derűtség.) Az osztrák elemi biztosító intézet minden dolgát a bécsi bíróság elé viszi, tehát, hogy szerződhetünk olyannal, a ki Ausztriába viszi esetleges velünk való ügyét. És nem szabad a színházunkra kiszögeztetnünk a kétféjű sást. (Nagy zaj. Tetszés.) Nem szabad külső részeken sem visszasülyednünk a Back-rendszer idejébe. Indítványozom hogy a törvényhatóság a községi törvényekre hivatkozva, ezt az ügyet a jövő gyűlésre tűzze ki. (Helyeslés.)

Ezután a főorvost interpellálta meg a szódavizes üvegek miatt, amelynek agya tiltott fémből készült. Nagyváradon, ahol szeretjük hangoztatni, hogy haladunk, a közegészségügyében maradiak vagyunk, ami nagyon elszomorító. Sokszor kért már intézkedést, hogy a szódavizes üvegeket tartsák tisztán. Kéri a főorvost és a főkapitányt, hogy az üvegek fejt nickel-fémmel cseréltesse föl, a mai üvegek használatát tiltsa el, s különöztesse el ama üvegeket, melyeket a kórházakban használnak, azoktól, a melyek a közönség közt forognak,

A polgármester válasza.

Bulyovszky József dr. polgármester választott ezután a felszólalásokra. Már több ízben kifejezést adott annak, ugymond, hogy az interpellációk azt az impressziót teszik rá, hogy a bizottsági tagok érdeklődnek a város ügyei iránt.

1. *Szokoly* Tamás interpellációjára a városi hivatalok elhelyezése dolgában az a válasza, hogy a felszólaló nem ismeri a Fleischler-ház berendezését, a hol csak 6 szoba van, pedig a városi adóhivatalnak 19 szoba szükséges. Képtelenség tartja az indítványt a napirendre terést indítványoz (Helyeslés.) A Zöldfában csak ideiglenesen lehetne elhelyezni a hivatalokat a nagy költséggel járó átalakítási munkák miatt.

A színház tüzbiztosítása tekintetében kijelenti, hogy a tanács felhívta az első magyar ált. biztosító intézetet, amely nem volt hajlandó olyan áron elvállalni a biztosítást, mint a másik társaság, amelynek csak ideiglenesen a színház fölépítését biztosították. Annak idején felhívják pályázatra az összes hazai biztosító intézeteket. (Zajos helyeslés.) A szódavizes üvegekre vonatkozólag jelenti, hogy a dolog megvizsgálása iránt intézkedni fog.

2. *Déry* János felszólalására vonatkozólag kijelenti, hogy lépéseket tettek a kérdéses terület megvétele, azonban minden igyekezet sikertelen maradt.

4. *Mihelfy* Adolf interpellációjára érdemében, hogy a zóna idő rendszer vezetessék be, intézkedéseket fog tenni.

4. *Schütz* Albertnek az válaszolja, hogy a vállalat, melylyel a város szerződést kötött a színház villamos világítására, teljesen magyar s a legelőnyösebb ajánlatot tette.

Kéri válaszában tudomásul vételét. (Élénk helyeslés.)

Rimler Károly főkapitány is felelt *Mihelfy* interpellációjára. Maga részéről is kívánatosnak, sőt igen helyénvalónak tartaná, ha valamilyen jelzést léptetnének életbe. *Szokoly* Tamás felszólalásában azt a kijelentést tette, hogy a főkapitánynak is szólt a szódavizes üvegek tisztántartása miatt és eredménytelenül. Ezt a nyilatkozatot felháborodással utasítja vissza, (helyeslés) mert amit a törvény megenged, mindent megtett anélkül, hogy valaki erre felhívta volna. (Ugy van! Helyeslés.)

Szokoly Tamás nem veszi tudomásul a polgármester feleletét a városház tekintetében. Fentartja előbbi indítványát. A tüzbiztosításról adott választ sem veszi tudomásul. A szódavizes üvegekre való felügyeletet (ismétellen kijelenti) nem teljesítették. Megtámadásra azonban nem adott okot. Nem veszi tudomásul a főkapitány nyilatkozatát.

Déry János és *Schütz* Albert nem viszik tudomásul a polgármester feleleteit. Utóbbi ismétellen utal a hazai iparpártolásra s felémli, hogy van az országban egy villamvilágítási társulat mely e nemben az első. Ha megengedik, felolvasom . . .

Elnök: (csöngöt) Okmányokat előterjeszteni

a tárgyalás során nincs joga a bizottsági tag urnak; tessék szóval előterjeszteni. (Zaj.)

Schütz Albert hivatkozik a technológiai iparmuzeumra, mely írásban igazolja, hogy a Ganz-gyár egyedüli magyar világító vállalat Magyarországon.

Mihelfy Adolf a választ tudomásul vette. (Helyeslés.)

A többség a válaszokat a polgármester jelentésével együtt tudomásul vette.

A telefon.

Bulyovszky József dr. utal *Hoványi* Gyula dr. interpellációjára, amit a mult ülésen terjesztett be a telefonnak tűz esetén való használata tekintetében. Az adatokat erre nézve beszerezte s jelenti, hogy a telefonnak tűzvész esetén való összekapcsolása a fennálló szabályok szerint nem teljesíthető.

Ezt is tudomásul vették.

Már négy óra jóval el mult, mikor a napirendre került a sor.

A rendőrség szaporítása.

A törvényhatóság, mint tudjuk, elhatározta a rendőrség szaporítását. A miniszter jóvá is hagyta ezt a határozatot. A tanács azt indítványozta másrészt, hogy az alkapitányi állásra írják ki a pályázatot, a rendőrök kinevezésével pedig bizza meg a közgyűlés a polgármestert.

Szokoly Tamás a tanácskozás e tárgyánál az egyedüli felszólaló. Nem tartja helyénvalónak, hogy a rendőröket kézbesítő szolgálatra használják föl.

A közgyűlés azonban elfogadta a tanács javaslatát. A főispán-elnök enunziálta a határozatot, a mely szerint az alkapitányi állásra való pályázati kérvények hozzá, mint a kijelölt választmány elnökéhez március 3-ig terjesztendők be.

Vám ügyek.

Beterjesztették a tanács jelentését a követ- és vásár-vám, valamint a helypénz és híd-vám mult évi házi kezelésének eredményéről.

Balogh Döme szólalt fel. A tanács indolenciájáról és a nemezisről szólva, a jutalékiosztásra tért át, amit nagyon sérelmesnek talált. Aránytalanul osztották szét ezeket a kisdand provizókat s ezért a tanácscsal szemben rosszalásának ad kifejezést, mert nem tettek jelentést a közgyűlésnek. A vámkezelésnél — azt mondja — ismét visszaélések fordulnak elő. Erre nézve modus vivendit kell kitalálni. A sorompó és a helypénz-vámokról szól s számadatokkal bizonyítja a visszaesést ami pár év óta történt. Annyit járt már négy év óta a polgármester nyakára, hogy végre is nevezett ki vámmellenőrt, ami a viszonyok javulását jelentette.

— Hát a hátrányok? — kérdi *Szokoly* Tamás.

— A hátrányokat — adja vissza a szót *Balogh* Döme nagy derűtségben — a főszámvevő ur fogja elmondani, az előnyöket én. Azután a visszaélésekről szót.

— Mi ezeknek az oka? — kíváncsiskodik *Miskolczy* Barna.

— No azt is megmondom. Nem volt vámmellenőr. (Zaj. derűtség, ohohó!) Indítványozza a jogügyi és vámmellenőrző bizottságot még e hóban hívják együttes gyűlésre, amelyen dolgozzanak ki új vámszabályzatot. (Zaj.)

Bulyovszky József dr. polgármester hivatkozik a lapokra, melyek megírták a vámmellenőrző bizottság minapi ülését s annak eredményét. Amit *Balogh* Döme nem vett tudomásul. Pedig alkotmányos értésű embernek hozzá kell járulni a többség akaratahoz. Utal a *Balogh* fejletéseire, melyeket a kir. ügyész ad akta tett szemben nem kívánhatja senki, hogy a dolgokat újból megvizsgálja egy bizottság. Az a panasz, hogy akár a tanács, akár a jogügyi bizottság mulasztást követett volna el, légből kapott állítás. A jutalmakra vonatkozólag konkrét panaszt kíván. Nem járul hozzá az indítványhoz. (Helyeslés.)

Ragány János főszámvevő rámutatott *Balogh* állításainak tarthatatlanságára s élénk helyeslés közben számszerű adatokat sorolt

föl, hogy megdöntse az alap nélkül való pánszokat.

Hlatky Endre szólal most fel. Tudomása szerint a kir. ügyészség nem talált anyagot a vád megtételére. Azt hiszi azonban, hogy az iratok ha nem is tanuskodnak bűnökről, de bizonyosságot tehetnek visszaélésekről, a melyek fegyelmi vétséget alkotnak. Igen helytelennek tartja, hogy a jutalékok szétosztásáról nem tettek jelentést a közgyűlésnek. Indítványozza, hogy a tanács tegyen most ebben az ügyben részletes jelentést s a vámkezelők közt szétosztott jutalmakról mindenkor adjon előterjesztést a közgyűlésnek (Helyeslés.)

Várady Zsigmond felhívja *Balogh* Dömét, ha nem egy ember iránt való gyűlölet vezet, de a város érdeke, akkor valamely üres órájában csinálja meg a tervezetet. Ne tartson attól, hogy stílárís vagy jogügyi szempontból kifogás alá esik az a terv az új eszméhez. Attól fél, hogy önálló ideája nincs *Balogh* Dömének, mert kétszer felszólalt s még sem adta elő városmentő új eszméjét. Igéri, hogyha az az idea helyén való, mindenkor támogatja. *Balogh* Döme azonban csak egyfolytában gyanúsít bizonyíték nélkül s a nélkül, hogy megnevezné ki az, a ki lopja a város pénzét. Jelentse ezt ki s vannak, a kik helyt állásra fogják szorítani, ha nem is lovagias uton, de mindenesetre megfelelő módon.

Balogh Döme személyes kérdésben szólalt fel. *Elismeri*, hogy *Várady* Zsigmondnak joga van, mint törvényhatósági bizottsági tagnak felszólalni, de mint védőügyvédnek az ügyészségnél is, a zöld asztalnál is szerepet vállalnia (élénk mozgás) nem lehet. (Zaj.)

Közbeköltés: Abban igaza van! (Nagy zaj, elnök csöngöt.)

Várady Zsigmond az előbbi felszólalás során a közgyűlés egy intelligens tagja szájából azt a megjegyzést hallotta: abban igaza van! (Nagy mozgás.) Ezt a kijelentést önértetesen perhorreszkálja.

A közgyűlés *Hlatky* Endre indítványát fogadta el, a tanács által beterjesztett jelentés kapcsán.

A villamos vasut.

A tanács beterjesztette a villamos vasut építésére a nagyváradai gőzmozdonyu vasut-társasággal kötött szerződést. Részletesen ismerteti a miniszter leiratát, a melyben a Fő-utcán alsó vezeték helyett felső vezeték alkalmazását, továbbá az erőátvitelnek a vasuttol függetlenül való biztosítását rendeli.

Az előterjesztésben a tanács elismeréssel emlékezik meg a vasut ügyében kiküldött bizottság működéséről a város anyagi érdekeinek megóvása körül. Részletesen felsorolja azokat az eltéréseket, a melyek a régi és a mostani szerződés között vannak. Ismerteti végül a közuti vasut azon pótbeadványát, a mely szerint a város tulajdonába átmenő gőzmozdonyu vasutvonal használatáért az 1935. évtől a vállalkozó cég évi 10,000 koronát fizet.

Dr. Friedländer Sámuel azt tapasztalja hogy a villamos vasut ügye amint közeledik a megoldás felé, mind jobban ködbe van burkolva; a vállalkozóknak biztosított joga nagyon elasztikus. Nagy veszedelmet lát a városra nézve. A villamos világításra adunk ezzel a szerződéssel monopoliumot s kiszolgáltatjuk a várost. Vitatta azt, hogy a vasutra és a villamos erőátvitelre vonatkozó szerződések összefüggésben vannak egymással. Majd fejtegeti, hogy a villanyvilágítás kérdését is felöleli a szerződés (közbe: Erről nincs szó!) A vasutra térve át, nem ismeri el azt, hogy jobb lenne a felső vezeték, mint az alsó; azt sem írja alá, hogy a mi Fő-utcánk disztelen; de azért, csak-hogy a megegyezés meglegyen könnyítve, kapitulál. Kapitulál, de nem úgy, hogy egy tál lencséért odaadja az utódok jogát. Az ajánlatban a gőzmozdonyu vasut ígérte, hogy gőzüzemre berendezett vonalait is villamosra alakíttatja át. Most ezt nem teszi. A város tu-

lajdonába majdan átmenő vonal használatát azonban kiköti 10,000 korona évi díjért. Ez annyit tesz, hogy 28 év múlva ezen vonalokon is a villamos vasut lesz a tulajdonos. Ha ezt nem akarják, vegyék be a szerződésbe, hogy a vasutvonal a városé lesz, de a 10,000 korona díjért azt a villamos vasut is használhatja. — Abból veszélyes komplikációkat lát kifejlődni, ha a villam-telep a sertésvásár-téren, tehát a közuti mostani telepe mellett lesz. Ez komplikálja a város tulajdonába jövő gőzvasut ügyét. A telep lehetne a Külvároson is, hisz az áram behozatalával kevés energia vész el. Attól sem félne, ha ez a társulat most elállana a kötelezettségétől. A megkönnyített feltételek mellett akadna más vállalkozó. Mert még nincs tisztázva az ügy, annak kiderítése végett, hogy a bizottság nem ment-e túl a törvényhatóság óhaján, adják ki az összes iratokat a jogügyi szakbizottságnak.

Dr. *Bulyovszky* József polgármester megvonja dr. *Friedlándertől* a város iránti jóindulatot. Az még sehol nem történt, hogy egy város 126,000 frtot kapjon a helyi vasut építési jogáért, csak itt Nagyváradon. A halasztással ezt elvesztjük. Tisztelet a bizottsági tag ur lelkiismeretét, de nem kér belőle. Másfél év óta lehetett volna alkalma és módja meggyőződni az ügyről s most az utolsó perczen, midőn két miniszteriumnál kell a jóváhagyást junius 30-ig kieszközölni, el akarja odáznai a dolgot. Szólónak mint polgármesternek is kötelessége mindenképp odahatni, hogy a szerződést már most elfogadják. A közuti vasutvonal kérdésére kijelenti, hogy csak a használatért fizet évi 10,000 koronát 1932-től a villamos vasut. A villamos vasutat a közönség érdekében akkor is meg kellene csinálni, ha a 126,000 frtot nem kapnánk. Ajánlja a szerződés elfogadását (Éljenzés, taps.)

Mihelyi Adolf azt kéri, hogy a szerződésben hivatkozzanak a vállalkozó által beadott pótbeadványra.

Dr. *Friedländer* Samu személyes kérdésben válaszol a polgármesternek.

Hlatky Endre fontosnak tartja a kérdést. Annak idején ő indítványozta, hogy adják ki a szerződést véleményezés végett a bizottságnak. A jogügyi bizottság iránt nem viseltetik semmi bizalommal, mert annak tagjai nem járnak el az illésekre. — Most különben azért sem adná át a szerződést a jogügyi bizottságnak, mert a vasut ügyében kiküldött bizottságban jogászok is megvitatták alaposan az egyes pontokat. Azt látja, hogy a közuti társaság becsületesen akarja megoldani a kérdést s az építés alól nem akar kitérni. Bizalommal a bizottság iránt, a szerződést megszavazza.

Dr. *Friedländer* Samu indítványát visszavonta, mire a szerződést egyhangulag elfogadták.

A villamos erőátvitel.

Ezután előterjesztették ez ipari célokra szolgáló villamos erőátvitel berendezésére a közuti vasutal kötött szerződést. A város nem ad a villamos erőátvitelre kizárólagos jogot s ha 5 év alatt az erőátvitelt nem rendezi be a vállalkozó, a szerződés megsemmisül.

Dr. *Friedländer* Sámuel itt ismétli kifogásait, s kéri a szerződés elfogadásának elhalasztását, mivel benne burkoltan veszélyt lát a villamos világitásra. Ez úgy sem sürgős és az előfeltételek sincsenek meg. Ha később jön a világitásra vállalkozó, az drágább lesz, mert kizárólagos jogot nem adhat részére a város,

Mihelyi Adolf hangsúlyozza, hogy a miniszter a város érdekében tette a módosításokat.

Dr. *Bulyovszky* József két okból tartja sürgősnek a szerződés elfogadását; mert junius 30-án erre nézve is lejár a vállalat kötelezettsége, továbbá kilátás van rá, hogy ez a vállalat szolgáltatja a színház villamos világitásához a hajtó erőt.

Néhány rövid, lényegtelen hozzászólás után a szerződést elfogadták.

A vízműtelep kibővítése.

A tanács előterjesztette, hogy a vízvezeték-telep újabb kibővítése szükséges, mert a kutakban nem lehet állandóan egy magasságban tartani a vizet, ami arra vezethetne, hogy nagyobb vízszükség esetén ha, nagyobb erővel szivattyuznának, a kutak felmondhatnák a szolgálatot. Javasolja a tanács, hogy még a körörszében építendő fenékgát elkészítése előtt újabb vizgyűjtő gallériát építsenek, 120 méter hosszban, agyagcsövekből. Ennek a költsége 10480 koronába kerülne.

Az előterjesztést elfogadták.

Az idő előre haladván, elnöklő főispán a közgyűlés folytatását ma, pénteken délutánra tűzte ki.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

A muzeum az egész téli idő alatt zárva.

Febr. 10. A jogász-egylet ülése.
Február 10. Biharmegyei Takarékpénztár közgyűlése.
Február 11. A Leszámitoló bank közgyűlése.
Febr. 11. Honvédegylet 1/2, 11 órakor a városházán.
Febr. 18. Kath. Kör közgyűlése d. e. fél 11 órakor.
Február 18. Biharmegyei kereskedelmi, termény hitel-bank közgyűlése.
Február 18. Gazdasági és iparbank közgyűlése.
Febr. 24. Az országos honvéd segélyező-egylet közgyűlése.
Márczius 8. Bihoreána közgyűlése.
Márczius 11. A Szigligeti-Társaság közgyűlése.

* **László Fülöp a pápánál.** Egyik régebbi számunkban írtuk, hogy *Fraknoi* Vilmos a Rómában időző nagyváradai kanonok, aki ott a Vatican levéltárában magyar vonatkozású történelmi okiratokat kutat, — a pápa ő Szent-ségénél kieszközölte, hogy *László* Fülöp kiváló magyar festőművésznünk által lefestesse magát az akadémiai képtár számára. Mint nekünk táviratilag jelentik, — *László* Fülöp festőművész el is utazott Rómába, hogy a kiváló kegyet, a milyen magyar festőt még alig ért, igénybe vegye és lefesse a pápa ő Szent-ségét. Ott időzése alatt *Fraknoi* Vilmos nagyváradai kanonok vendége lesz.

* **A város nyert pöre.** Nagy jelentőségű ügyben döntött tegnap a nagyváradai kir. tábla polgári tanácsa. Jó ideje folyik már a városnak egy polgári pöre a *Diamandi* örökösökkel, mely pör a város felebbezése folytán került a nagyváradai kir. törvényszéktől a kir. táblához. A *Diamandi* örökösök édes atyja ugyanis az árvaszék engedélyével kölcsönt vett föl a gyermekei tulajdonát képező házra s a kölcsön kezelésével az ellenőrzés hiánya miatt úgy sáfarkodott, hogy a nagykorúvá lett örökösök mit sem kaptak az egész hagyatékából. Az örökösök ezért 52,000 frt kártérítés iránt indítottak pört a város ellen s a nagyváradai kir. törvényszék ebből 25,000 frtot meg is ítélte. A nagyváradai kir. táblán tegnap került az ügy tárgyalás alá. A polgári tanács elnöke *Medvigy* Mihály tanácselnök, előadója dr. *Imrik*

Péter kir. táblabíró, szavazó bírák *Czveck* Kálmán, *Dobosffy* Alajos. dr. *Járossy* Károly kir. táblabírák. A kir. tábla az örökösöket *kárpótlási keresetükkel elutasította* és így a város megmenekült a 25,000 forint megfizetésétől, hacsak a kir. kuria az esetleges felebbezésnél másként nem ítél.

* **Kinevezés.** A nagyváradai kir. tábla elnöke *Gyulai* Gyula végzett joghallgatót díjas joggyakornokká kinevezte.

* **Az önkéntes iskola állandósítása Debreczenben.** Debreczen közönsége mozgalmat indított meg az iránt, hogy önkéntesi iskola minden esztendőben legyen Debreczenben. Idáig úgy volt, hogy több városban felváltva volt önkéntesi tanfolyam, egyik évben egyik helyen, másik évben másik helyen. A debreczeniek most ezen az állapoton változtatni akarnak. A mozgalom ez irányban megindult s úgy látszik eredménnyel is fog végződni.

* **A chansonok királynője.** Egyik helybeli virágkereskedés kirakatában egy széles nemzeti színű selyem szalag volt kitéve s rajta e sokat mondó aranybetűs felirat:

A chansonok királynőjének — Nagyvárad 1900. febr. 7.

A pompás szallaghoz hozzáképzeltünk egy még pompásabb babér koszorút, a melyet a nemzeti szallaggal együtt majd felnyujtanak a helybeli »Colosseum« (értsd: Fekete Sas) rózsákkal kirakott dobogójára. A babér koszorúhoz mit sem szólnunk, mert az már közönséges valami, sok is terem és jut belőle mindenkinék, hanem a nemzeti színű tisztelt orfeum-habitue izléstelen, különösen mikor nem nemzeti az az izé, nem mondjuk azért t. orfeum habitue, hogy tettét talán hazafiatlanságból követte el, hanem hogy meggondolatlanságból. Hiszen annyiféle szín van, magában abban a nemzeti színű szallagban is már három, hogy közülök bátran választhatott volna egyet, kettőt vagy négyet, de ne éppen hármát és ne éppen azt a hármát.

* **A ruthének 4000 forintja.** Vasárnap este 6 órakor Munkácson a »Csillag« kávéházba tért be *Egán* Ede miniszteri oszt. tanácsos kormánybiztos s utána egy szolgáló utazó táskát cipelt. A biztos ur e táskát a vendéglősnék adá át megőrizés végett s ez alkalommal meg is jegyezte: — Jól vigyázzanak rá, mert 4000 frt. ezüst pénz van benne! — A vendéglősné féltvén az értékes portékát, elzárta az irodába. Azonban minő meglepetés! Pár óra múlva az iroda-ajtó nyitva s a letéteményezett táská a pénzzel együtt eltűnt. Az átadáskor ugyanis valamely élelmes vendég meghallván a kormánybiztos nem épen elővigyázó, hangos utasítását, sietett megmenteni ez alkalmatlan tehertől. A rendőrség azonnal a legerélyesebb nyomozáshoz fogott s már sikerült is kézre keríteni — az üres táskát, mely egy vízvezető csatornába volt dobva. Már csak ai pénz hiányzik meg a tettes.

* **Erkölcösség a színházban és a művészetben.** Berlinben a német birodalmi gyűlés ma a közszemérem ellen elkövetett vétségekre vonatkozó törvényjavaslatnak *művészeti és színházi* szakaszát tárgyalta. Ez a szakasz 6 hóig terjedhető fogházzal vagy 600 márka pénzbüntetéssel sújtja azt, a ki oly iratokat vagy képeket, melyek, ha nem is fajtalanok, de a szemérmert sértik, 18 éven aluli személyeknek elad, vagy pedig megbotránkoztató módon közszemlére kitesz. A színházi szakasz elrendeli, hogy az olyan színigazgató ellen, a ki erkölcstelen előadást rendez, bünyenyítő eljárás indítandó. Ez a szakasz tehát a cenzúra működését kiegészíti a büntető bíróságával. A kormány elfogadja ugyan a szakaszt, de aggályai

vannak miatt, hogy a színpadot ilyen erős rendszabályoknak veti alá. Ez a felfogás azonban nem a művészet iránt táplált rokonszenvből ered, hanem annak a folyamán, hogy a rendőrség szabad működését korlátolva látja, ha azt a törvény szabatosabban körülírja. A kormány visszautasítja a törvényjavaslatnak a birodalmi gyűlés által már elfogadott ama szakaszát, hogy a női ártatlanság csábítás ellen való oltamának határideje a 16. életévtől a 18-ig terjesztendő ki. Ha a centrum, melynek **határozata döntő**, a harmadik olvasásban is ragaszkodik e szakaszhoz, akkor a lex Heinze, mely már 7—8 év óta foglalkoztatja a közvéleményt, hosszú időre le fog tűnni a napirendről. A művészeti és színházi szakaszt a birodalmi gyűlés 159 szavazattal, a szabadelvűek és szocialdemokraták 100 szavazta ellenében **elfogadta**.

* **Névmagyarosítás.** *Wasserstrom* Izrael nagyváradi lakos vezeték nevét »Vámos«-ra magyarosította.

* **Halál lopás közben.** A paraszt legényeknél szokásban van, hogy farsang idején a béli és lakodalmi költségek fedezésére úgy szereznek pénzt, hogy a szüleinek gabonáját megdézsmálják s azt éjnek idején vagy a korcsmárosnál vagy pedig valami más jószívű embernél értékesítik. Hasonló esetnek lett áldozata — mint levelezőnk írja — Kazár Ferencz kisteleki lakos János nevű fia. Az öreg Kazárnak feltűnt, hogy a padláson levő gabonája nagyon fogy, kérdezte a fiát, hogy nem-e ő vitt el a gabonából, de a fiu tagadta. Az öreg ekkor elhatározta, hogy megleszi a tolvajt. A mult szombat este a fiu elment hazulról, az öreg pedig fogta subáját és kiment az istállóba aludni a honnan a padlás feljártól könnyen figyelemmel kissérhette. Éjjel után valami neszre felébredt s a mint az istálló ablakon ki tekintett, látta, hogy valaki egy teli zsákkal akar a padlásról lejönni, a sötétségben azonban az illetőt nem ismerte fel. Erre kijött az istállóból s rákiáltott az illetőre, a ki a padlásra első fokán állott, vállán a teli zsákkal. A kiáltásra az illető úgy látszik megijedt, mert egy pillanat alatt lebukott a létrával a zsákkal együtt. Ekkor egy jaj-kiáltás hallatszott s aztán elnémult minden. Az öreg Kazár odafutott és a zsák alatt saját fiára ismert, aki esés közben fejét egy karóba oly szerencsétlenül ütötte bele, hogy rögtön meghalt. Az öreg rögtön felzavarta alvó családját, de már nem segíthettek a szerencsétlenül járt fiun, a kiben az apa egyetlen fiát vesztette el.

* **Gazdák és kertészek figyelmébe.** *Haldek J.* magkereskedése és heremag kiviteli üzlete a mult napokban küldte szét főárjegyzékét, melyből ismétellen meggyőződünk arról, hogy a régi jónévű czég, József kir. főherczeg udvari szállítója, minden telhetőt elkövet arra nézve, hogy a magyar gazdákat kitűnő csiaképes magokkal lássa el. A főárjegyzék ez idén nem oly vastag mint a mult évben, ennek oka abban rejlik, hogy a elisiek hiányoznak, de hát Haldek áruit rajzok nélkül is ismeri a közönség, s ez intézkedésével 1250 koronát takarított meg a czég, mely összeget a «magyar gazdatisztek és erdőtiszték» országos egyesületének adta át. A főárjegyzéket, levelezőlapon nyilvánított óhajára bárkinek ingyen és bérmentve megküldi a derék czég. (Budapest, VII., Károly-körut 9. sz.)

* **Találtatott egy fekete vizsla kutya.** Czim megtudható a rendőrségen.

Az angolok előrenyomulása.

Northampton, február 8. Egy népgyűlésen, a mely tiltakozni akart a délafrikai háboru ellen, s a melyen Labochere-nek és a szocialdemokrata Hyndman-nak kellett volna beszélnie, nagyon izgalmas jelenetek játszódtak le. A mint Labochere a gyűlésen megjelent, a tömeg nagy lármá közepette a Rule

Britanniát és a Good save the Queen énekelte. Azután valósággal megostromolták a pódiumot és székeket, asztalokat dobáltak le a terembe. Labochere kissé megsérült a fején és az előcsarnokba menekült, a honnan azután rendőri kísérettel hazament.

London, febr. 8. A Reuter-ügynökségnek jelentik Spearmans-Kampból tegnap esti kelttel: Buller tábornok hétfőn kezdte meg az előrenyomulást. A hajóágyuk reggel 7 órakor megkezdtek a tüzelést, mire színlelt támadást intézett az ellenség arcvonala ellen három zászlóaljjal, melyek hat üteggel Brackfontein felől előrenyomultak. 11 órakor a búrok is megkezdtek az ágyuzást és néhány ürlövedéket röpítettek a gyalogság felé, a mely erre visszavonult. Egy órával rá azonban Buller a szélső jobbszárnyon, a hol a műszaki csapatok komphidat készítettek, rendkívül heves támadást intézett. A gyalogság erős ágyuzás védelme alatt, a melyben azok az ágyuk is résztvettek, a melyeket a Zwartkop fedezett, előrenyomultak a búrok hadállása ellen és teljesen megverték az ellenséget. — Délután 4 órakor az angolok elfoglaltak egy Kranzloof nevű magas dombot, a mely folytatása a brackfonteini dombláncznak. Kedden reggel az angolok újra megkezdtek az ágyuzást az ellenség hadállásaira. Egy búr lövészer-raktárt levegőbe röpítettek az angolok ürlövegei, kedden délután a búrok megkísérelték az angolok által bevett poczió visszafoglalását, minthogy azonban az angol csapatok időközben segítséget kaptak, ezt a támadást visszaverték. Az angolok tovább nyomultak előre a domblánc mentén

London, február 8. A Reuter-ügynökségnek jelentik Fokvárosból tegnap esti 6 órai kelttel: Ma reggel Sterksstromnál a búrok és Gatacre csapatai között harcra került a dolog, a mely még egyre tart. Részletes jelentés azonban mindeddig nem érkezett.

London, február 8. A Standard jelenti Spearmans-Kampból 7-iki kelttel: Mialatt a 11. dandár egy cselmozdulatot végzett, a támadásra kiszemelt többi gyalogság, a mely vasárnap éjjel az Alice-hegyen táborzott, a Zwartkop lábánál a jobbszárnyon előrenyomult Waalkrautz felé, a mely a Ladysmith felé vezető legegyszerűbb uton van. Két órai gyors menet után puskalövésnyire értek a búrokhoz. A legközelebb emelkedő kopját a legnagyobb vitézséggel bevették szuronnyal. Csaknem ugyanakkor egy lövészdandár, a mely egy hosszú hegyháton ment át, elkergette a búrokat a második kopjéről. A csapatok azon a helyen mindjárt szabad táborot ütöttek. Hatodikán délután 4 órakor a búrok vissza akarták foglalni az angolok által a Waalkrantzon bevett pozíciót, de veszteséggel visszavertettek. A búrok Maxim-ágyuinak gránáttüze roppant erős volt. Az angolok vesztesége azonban aránylag csekély. A durban könnyű gyalogság a támadás folyamán néhány ellenséges katonát foglyul ejtett. Az ellenség mint mindig, nagyon makacsul küzdött.

A Timesnak jelentik Spearmans-Kampból tegnapi kelttel: A búrok hadállása, a mely egy hegylánczon volt, erősen el volt sánczolva és a Spions-Koptól kelet felé három mértföldnyire volt.

A színlelt támadást Windnes dandára vezette és öt üteg támogatta, a melyek az ellenség tüzelését magukra irányították. A fő támadást a jobbszárnyon Lyttleton dandára intézte. Ez a dandár egy komphidon átkelt a Tugelan és megtámadta a legdélibb hegyet. A búrok, a

kiknek a Droomkloofon ágyuk voltak, hevesen lövöldöztek az angol csapatokra és megakadályozták őket az előnyomulásban.

MULATSAG.

FARSANGI NAPTÁR:

Febr. 10. Csarnok estély.
 Február 10. A régi népkör tánczestélye a Bazárban.
 Febr. 11. Református bál a Sasban.
 Febr. 11. A zeneiskola hangversenye.
 Febr. 17. A nőegylet kalikó bálja.
 Febr. 18. A kath. legény-egylet tánczestélye a Zöldfában.
 Febr. 24. Tiszti estély.
 Febr. 27. A jogászok tánczestélye a kereskedelmi csarnokban.
 Febr. 27. Zenekedvelők jelmez-estéje.

A harmadik Csarnok estély. Vettük a következő értesítést:

Van szerencsém a **Nagyváradi Kereskedelmi Csarnok** tagjait és a társulat által meghívott vendég urakat értesíteni, hogy a körlevélünkben jelzett **harmadik estély f. hó 10-én szombaton** okvetlenül meg fog tartatni. Az estély bár nem felterítés mellett, de azért még is házias jellegű lesz. Érdekessé teszi az estélyt, mely este 9 órakor veszi kezdetét, a kotillion, melynek mulattató voltáról a rendezőség gondoskodott. A zenét a 37-ik gyalogezred zenekara és Hamza Gyuszi kitűnő zenekara szorgálatja.

Étkezésre a katona tiszti étterembe lesz felterítve, hol izletes ételek és jó italok pontos kiszolgálásáról Rendes Szidor fog gondoskodni.

Nagyváradi, 1900. évi február hó 5. **Kunz Gusztáv** a bizottság elnöke.

TÁVIRATOK.

A fiumei kérdés.

Fiume, febr. 8. (Saját tud. távirata.) A fiumei podeszta táviratilag utasította képviselőjét **Batthány Tivadár** grófit, hogy a vasuti kérdésben a javaslat **ellen** szavazzon.

Francia összeesküvők a kiállítás ellen.

Páris, febr. 8. A **nancy-i** rendőrség egy összeesküvő bandát fogott el, melynek feje egy **Bernard** nevű anarchista azt vallotta, hogy tervük volt a kiállításra a külföldi uralkodók látogatásakor a nagyobb pavilonokat felrobantani.

SZÍNHÁZ.

A kolozsvári Nemzeti Színház váltsága. A kolozsvári Nemzeti Színház egymásután veszt el legjobb tagjait. Pár héttel ezelőtt **Vendrei Ferencz** irta alá szerződését a Vignszínházhoz. Ma **Fáy Szeréna** írja alá a szerződést, mely őt a budapesti Nemzeti Színházhoz köti. Maholnap megválnak a színházról **Szentgyörgyi István** is. A kiváló művész régóta elégedetlen sorsával, mert nem méltányolják őt úgy, a mint megérdemelné. Ország-világ tudja, hogy alig van hazánkban genialisabb művész s mégis anyagi gondokkal kell küzdenie. A mű-

vész e miatt eltökélte, hogy megválk a kolozsvári Nemzeti Színházról, melynek 28 éve tagja. Épen kapóra jött az az ajánlat, melyet Budapestre kapott. A kolozsvári Nemzeti Színház nagy művészt a Népszínház akarja szerződtetni tagjai sorába.

ZENE és MŰVESZET.

A zeneiskola hangversenye.

A nagyváradai zenekedvelők egyesülete által létesített és fentartott nyilvános zeneiskola IV-ik (a jelen tanévben első) hangversenyét 1900. évi február 11-én, vasárnap d. u. 5 órakor, a »Csarnok« disztermében rendezi, melyre a n. é. közönséget tisztelettel meghívja az igazgatóság. Belépti-jegy személyenként: felnőtteknek 1 korona, gyermekeknek 40 fillér, karzat-jegy 40 fillér. A hangverseny kezdete délután 5 órakor.

Műsor.

1. Hummel A.: »Gavotte.« Zongorán négy kérvé előadják: *Békési Leó* és *Békési Piroska*.
2. Felix V.: »Scherzino.« Zongorán előadja: *Steiner Paula*.
3. Gounod Ch.: »Abránd.« Rómeo és Julia operából. Hegedűn előadja: *Debreczeny Dezső*, zongorán kíséri: *Schwarz Géza*.
4. Lange J.: Op. 16. »Abránd.« Zongorán előadja: *Frantzei Gabriella*.
5. Magyar dalok. Czimbalmón előadja: *Steier Teréz*.
6. Richardo B.: »Az est.« Románéz. Zongorán előadja: *Réthy Irén*.
7. Hubay Jenő: »Mazurka de Concert.« Op. 54. Hegedűn előadja: *Fényes Márta*.
8. Chopin: »Polonaise.« Op. 71. Zongorán előadja: *Schwarz Juliska*.
9. Tito M.: Op. 22. »Le Tourbillon.« Valse brillante. Két zongorán nyolcz kézre előadják: *Polivszky Gizella*, *Peizer Sarolta*, *Hendel József* és *Szählender Jenő*.
10. Goetze H.: Op. 24. »Bagatellen.« Vonós zenekarral előadják: *I. hegedűn: Feinsilber Irén*, *Fényes Márta*, *Fohn Ernestin*, *Láposy Erzsike*, *Voit Ervin*, *Steiner Emil*, *Leipnik Gyula* és *Schreiber Lajos*. *II. hegedűn: Böszörményi Arpád*, *Bugyi Sándor*, *László József*, *Stern József*, *Szemes Imre*, és *Weisz Izidor*; *mely hegedűn: Homonnai Adolf* és *Mautner Jenő*; *gordonkán: Fekete Zoltán* és *Moes Károly*; *nagy bőgőn: Hendel József* és *Szabó Sándor*.

SZERKESZTOI POSTA.

Egy angolnak. Térszúke miatt mai számunkból kimaradt; közelebb hozzuk.

KÖZGAZDASÁG.

Az államvasutak bevételei. A magyar kir. államvasutak a múlt év október havában saját 7.824 km. hosszú hálózatukon a végleges leszámolások szerint 10.246.545 forintot vettek be, ami 44.461 frttal kevesebb, mint az előző 1898 év október havi 10.291.000 frtnyi bevétel. Ezen aránylag jelentéktelen csökkenés a némileg kisebb árusforgalom következménye, míg a személyforgalmi, valamint a különfélekből származó bevételek emelkedtek. Egyébiránt az október havi bevétel, a midőn az ősz terményei szállíthatnak, ugy mint rendszeren, tavaly is a legnagyobb volt, az esztendő többi hónapjaival szemben, melyekben a bevételek a 10 milliót még eddig soha meg nem haladták. Az év eleje óta október végéig pedig volt az összes végeredmény.

	1898	1899	1899-ben több.
A személy-, katona-, és podgyász- után	19.830,962	20.171,604	340,642
A gyors- és teheráru forgalomból	55.580,496	56.989,892	1.409,396
Különfélek	5.716,090	6.097,812	381,722
Összesen	81.127,548	83.259,308	2.131,760

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, február 8.

Buza októberre	—	—	—	7.87
Buza áprilisra	—	—	—	7.73
Uj tengeri	—	—	—	4.97
Rozs okt.	—	—	—	6.47
Zab okt.	—	—	—	5.05
Káposzta, reepeze, aug.	—	—	—	—

Értéktőzsde.

Budapest, február 8.

Az irányzat csendes.

Osztrák hitel	—	—	—	—	879.80
Magyar hitel	—	—	—	—	878.75
Allamvasut	—	—	—	—	330.50
Rimamurányi	—	—	—	—	325.50
Magyar jelzálog	—	—	—	—	233.50
Salgótarjáni	—	—	—	—	—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. február 8-án.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	98.50
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	94.30
Magyar vasuti kölcson aranyban 4 1/2%	—	—	—	—	100.60
Magyar vasuti kölcson ezüstben 2 1/2%	—	—	—	—	99.75
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	99.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	93.75
Italmérségi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	99.50
Horváth-szlavón földtehermentesítési kötvény	—	—	—	—	95.—
Magyar nyereségy-sorsjegy-kölcson	—	—	—	—	162.25
Tiszasabályozás és szegedi sorsjegyek kölcson	—	—	—	—	141.25
Osztrák járdék papirban	—	—	—	—	99.50
Osztrák járdék ezüstben	—	—	—	—	99.30
Osztrák járdék aranyban	—	—	—	—	99.—
Osztrák korona járdék	—	—	—	—	99.—
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	138.25
Osztrák magyar bankrészevény	—	—	—	—	18.05
Magyar hitelbankrészevény	—	—	—	—	759.—
Osztrák hitelintézet részevény	—	—	—	—	760.50
Párisi vista	—	—	—	—	96.30
20 frankos arany (Napoleon d'or)	—	—	—	—	19.24
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	118.05
London vista	—	—	—	—	242.35
20 márkás arany	—	—	—	—	23.60

A »Tiszántul«-től felolvas:

Dr. VUCSKICS GYULA.

A híres

Haldek-féle

Elit-magvak

v. m. 95% csiraképesességű

Oberndorfi répanag

99 1/2% tisztaságú

Luczerna-mag stb.

jutányos áron kaphatók.

Haldek mag-nagykereskedésében József Ő cs. és kir. Fensége udvari szállítójánál Budapesten, Károly-körut 9 s a vidéken **minden jobb üzletben**, mely magot tart.

A czég nagyváradai képviselői **Kappel J.** és **Fischer** urak Sonnenwirt-ház. Telefon 124 sz.

Legtisztabb
Legjobb
Legolcsóbb

BOROK

Magyar
Hamisítatlan
Hegyi

CZEGLÉDY SÁNDORNAL

„Zöldfa“-szálloda, Nagyvárad,

Kényelmes szobák, modern étterem, kávéház.

Olcsó árak!

56 literen felül adónélkül.

56 literen felül adónélkül.

ÁR J E G Y Z E K:

Saját termésű hegyi ujbór literje kicsinyben	—	frt 36 kr.	nagyban	—	frt 32 kr.
1885. Nagyvárad fehér	—	frt 40 kr.	—	—	frt 36 kr.
1886. Érmelléki fehér	—	frt 50 kr.	—	—	frt 46 kr.
1886. Erdélyi fehér	—	frt 40 kr.	—	—	frt 32 kr.
1885. Ménesi veres	—	frt 60 kr.	7/10 palack	—	frt 50 kr.
1886. Sashegyi veres	—	frt 50 kr.	—	—	frt 40 kr.
1885. Diószegi bakar	—	1 frt — kr.	—	—	frt 80 kr.
1886. Erdélyi rizling	—	1 frt — kr.	—	—	frt 80 kr.
1880. Szomorodni	—	2 frt — kr.	—	—	frt 50 kr.

Kétéves gyökeres, legfinomabb különféle fajú **szőlővesszők** kaphatók.

Lakodalmak alkalmával

és azonkívül

bankettek és társasbédék,

a legfényesebb kiállításban ugy a „Zöldfa“-szállodában, mint magánlakásokon jutányos áron elvállaltatnak.

Allandó előfizetők étkezésre elfogadtatnak.

szőlővesszők kaphatók.